TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. gruodžio 17 d.*

Byloje C-197/09 RX-II

dėl 2009 m. gegužės 6 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimo *M prieš EMEA* (T-12/08 P), priimto byloje

M

prieš

Europos vaistų agentūrą (EMEA),

peržiūrėjimo

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz (pranešėjas) ir D. Šváby,

* Proceso kalba: prancūzų.

generalinis advokatas J. Mazák,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— M, atstovaujamo advokatų S. Orlandi, J.-N. Louis ir E. Marchal,

— Europos vaistų agentūros (EMEA), atstovaujamos V. Salvatore ir N. Rampal Olmedo,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmeri, padedamos *avvocato dello Stato* G. Aiello,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos M. Dowgielewicza,

— Europos Parlamento, atstovaujamo E. Perillo, M. Gómez-Leal ir L. Visaggio,

— Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos C. Fekete ir M. Bauer,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos J. Currall ir D. Martin,

atsižvelgęs į EB 225 straipsnio 2 dalies antrąją pastraipą,

atsižvelgęs į Teisingumo Teismo statuto 62a ir 62b straipsnius,

susipažinęs su generalinio advokato nuomone,

priima šį

Sprendimą

1 Ši byla skirta peržiūrėti 2009 m. gegužės 6 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimą *M prieš EMEA* (T-12/08 P; toliau – 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas), kuriuo šis teismas, pirma, panaikino 2007 m. spalio 19 d. Europos Sąjungos Tarnautojų teismo (pirmoji kolegija) nutartį *M prieš EMEA* (F-23/07, dar nepaskelbta Rink. VT) bei 2006 m. spalio 25 d. Europos vaistų agentūros (EMEA) sprendimą tiek, kiek juo atmetamas 2006 m. rugpjūčio 8 d. M prašymas dėl jo atvejo kreiptis į Invalidumo komitetą (toliau – 2006 m. spalio 25 d. Sprendimas), ir, antra, priteisė iš EMEA sumokėti ieškovui 3 000 eurų sumą žalai atlyginti.

2 Peržiūrėjimo tikslas – nustatyti, ar 2009 m. gegužės 6 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimas paveikė Bendrijos teisės vienovę ar darnumą dėl to, kad tame sprendime Pirmosios instancijos teismas, kaip apeliacinis teismas, aiškino sąvoką „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio ir šio statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme taip, kad jis pats gali išnagrinėti bylą ir priimti sprendimą dėl esmės, neatsižvelgęs į tai, jog jam pateiktas apeliacinis skundas buvo susijęs su pirmojoje instancijoje nagrinėtu prieštaravimu dėl priimtinumo ir kad dėl bylos aspekto, kurį jis nagrinėjo iš esmės, nevyko jokių teisminių ginčų nei jame, nei Tarnautojų teisme, kaip pirmosios instancijos teisme.

Teisinis pagrindas

3 Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatyta:

„Jei apeliacinis skundas yra pagrįstas, Teisingumo Teismas [Bendrojo Teismo] sprendimą panaikina. Jis gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti, arba grąžinti bylą [Bendrajam Teismui].“

4 Teisingumo Teismo statuto priedo 13 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Jei apeliacinis skundas yra pagrįstas, [Bendrasis Teismas] Tarnautojų teismo sprendimą panaikina ir pats sprendžia bylą. Tuo atveju, jei sprendimas negali būti priimtas toje stadijoje, jis grąžina bylą Tarnautojų teismui, kad šis priimtų sprendimą.“

Bylos aplinkybės

5 Iš 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimo matyti, kad M, kuris kaip laikinasis tarnautojas pradėjo dirbti EMEA 1996 m. spalio mėn., 2005 m. kovo mėn. patyrė nelaimingą atsitikimą darbe ir nuo to laiko buvo laikinojo nedarbingumo atostogose. Neatnaujinus jo darbo sutarties su EMEA, ji nustojo galioti 2006 m. spalio 15 dieną.

6 2006 m. vasario 17 d. M paprašė sudaryti Invalidumo komitetą. 2006 m. kovo 31 d. laišku EMEA atsisakė tai padaryti. 2006 m. liepos 3 d. M dėl šio atsisakymo pateikė skundą, kuris buvo atmestas 2006 m. spalio 25 d. Sprendimu.

7 Per tą laiką 2006 m. rugpjūčio 8 d. M pateikė naują prašymą sudaryti Invalidumo komitetą ir prie jo pridėjo gydytojo W medicinos ataskaitą.

8 2006 m. lapkričio 21 d. laišku M paprašė EMEA nurodyti, ar 2006 m. spalio 25 d. Sprendimu, kuriuo patvirtinamas sprendimas nesikreipti į Invalidumo komitetą, atmestas 2006 m. rugpjūčio 8 d. prašymas.

9 2006 m. lapkričio 29 d. laišku EMEA pranešė M, kad ji savo 2006 m. spalio 25 d. Sprendime tinkamai nurodė, jog 2006 m. rugpjūčio 8 d. prašymas negali būti laikomas nauju prašymu Europos Bendrijų pareigūnų nuostatų 59 straipsnio 4 dalies prasme, todėl jis turi būti atmestas dėl minėtame sprendime išdėstytų priežasčių.

10 2007 m. sausio 25 d. laišku M pateikė reikalavimus atšaukti 2006 m. spalio 25 d. Sprendimą tiek, kiek juo atmestas jo 2006 m. rugpjūčio 8 d. prašymas. Kitą dieną jis taip pat adresavo EMEA prašymą atlyginti patirtą turtinę ir neturtinę žalą.

11 2007 m. sausio 31 d. laišku EMEA atmetė šiuos reikalavimus ir šį prašymą.

12 2007 m. kovo 19 d. M Tarnautojų teisme pareiškė ieškinį, kuriuo siekė, kad, pirma, būtų panaikintas 2006 m. spalio 25 d. Sprendimas ir, antra, iš EMEA būtų priteista 100 000 eurų suma žalai, patirtai dėl administracijos neteisėtų veiksmų, atlyginti.

13 Atskiru dokumentu EMEA pareiškė prieštaravimą dėl minėto ieškinio priimtinumo pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 43 straipsnio 1 dalį, *mutatis mutandis* taikomą Tarnautojų teismui pagal 2004 m. lapkričio 2 d. Tarybos sprendimo 2004/752/EB, Euratomas, įsteigiančio Europos Sąjungos tarnautojų teismą (OL L 333, p. 7), 3 straipsnio 4 dalį iki Tarnautojų teismo procedūros reglamento įsigaliojimo 2007 m. lapkričio 1 dieną.

14 Minėta Nutartimi *M prieš EMEA*, priimta pagal šį 114 straipsnį, Tarnautojų teismas, nepradėjęs žodinės proceso dalies ir nusprendęs priimtinumo klausimo nespręsti sprendime dėl esmės, atmetė visą ieškinį kaip nepriimtiną.

15 Dėl reikalavimų panaikinti 2006 m. spalio 25 d. Sprendimą, kiek juo buvo atmestas 2006 m. rugpjūčio 8 d. M prašymas, Tarnautojų teismas nusprendė, kad šie reikalavimai yra nepriimtini, nes minėtas sprendimas turi būti vertinamas tik kaip 2006 m. kovo 31 d. EMEA laiške esantį sprendimą patvirtinantis sprendimas, ir kad 2007 m. balandžio 20 d.

Tarnautojų teismo nutartimi *L prieš EMEA* reikalavimai dėl šio sprendimo panaikinimo jau buvo atmesti kaip nepriimtini dėl to, kad pavėluotai pateiktas išankstinis skundas (F-13/07, dar nepaskelbta Rink. VT).

16 Reikalavimai dėl žalos atlyginimo taip pat atmesti kaip nepriimtini visų pirma dėl to, kad tarp jų ir anksčiau išnagrinėtų reikalavimų dėl panaikinimo egzistavo glaudus ryšys.

Apeliacinis skundas Pirmosios instancijos teisme ir 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas

17 Apeliaciniu skundu dėl minėtos nutarties *M prieš EMEA* M prašė Pirmosios instancijos teismo ne tik panaikinti šią nutartį, bet ir priimti sprendimą dėl bylos esmės. EMEA savo ruožtu reikalavo atmesti šį apeliacinį skundą kaip akivaizdžiai nepagrįstą, kaip argumentą nurodydama vien tai, kad M apeliacinis skundas nepriimtinas.

18 Patenkinęs M prašymą būti išklausytam per žodinę proceso dalį, Pirmosios instancijos teismas 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimu panaikino minėtą nutartį *M prieš EMEA*, nurodydamas, jog šioje nutartyje padaryta teisės klaida, nes joje nutarta, kad M pareikšti reikalavimai dėl panaikinimo ir žalos atlyginimo yra nepriimtini.

19 Tuomet manydamas, jog sprendimas gali būti priimtas toje stadijoje Teisingumo Teismo statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme, Pirmosios instancijos teismas pats išsprendė ginčą. Jis nusprendė, jog reikalavimai dėl panaikinimo yra priimtini bei pagrįsti, ir panaikino 2006 m. spalio 25 d. Sprendimą. Jis taip pat pripažino priimtinais M reikalavimus dėl žalos atlyginimo ir priteisė iš EMEA sumokėti 3 000 eurų kompensaciją jo patirtai neturtinei žalai atlyginti.

20 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimo 100 punkte pažymėjo, kad Tarnautojų teisme pareikštame ieškinyje M nurodė, jog dėl EMEA patvirtinto atsisakymo pradėti invalidumo procedūrą jis atsidūrė nerimą keliančioje ir neapibrėžtoje padėtyje. Minėto sprendimo 104 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog nagrinėjamu atveju M patyrė neturtinę žalą, kuri negali būti visiškai atlyginta panaikinus 2006 m. spalio 25 d. Sprendimą.

Procesas Teisingumo Teisme

21 Pirmajai generalinei advokatei pateikus pasiūlymą peržiūrėti 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimą, Teisingumo Teismo procedūros reglamento 123 b straipsnyje numatyta specialioji kolegija 2009 m. birželio 24 d. Sprendimu (C-197/09 RX, Rink. p. I-12033, toliau – 2009 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimas) nusprendė, jog reikia jį peržiūrėti ir kad peržiūrėjimo tikslas – nustatyti, ar 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas paveikė Bendrijos teisės vienovę arba darnumą dėl to, kad jame Pirmosios instancijos teismas, kaip apeliacinis teismas, aiškino sąvoką „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio ir šio statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme taip, kad jis pats gali išnagrinėti bylą ir priimti sprendimą dėl esmės, neatsižvelgęs į tai, jog jam pateiktas apeliacinis skundas buvo susijęs su pirmojoje instancijoje nagrinėtu prieštaravimu dėl priimtinumo ir kad dėl bylos aspekto, kurį jis nagrinėjo iš esmės, nevyko jokių teisminių ginčų nei jame, nei Tarnautojų teisme, kaip pirmosios instancijos teisme.

22 Iš tiesų Pirmosios instancijos teismas esmės požiūriu iš dalies patenkino prašymą atlyginti M nurodytą žalą, nors, pirma, Tarnautojų teisme kilęs atskirasis klausimas nesuteikė galimybės šiame teisme vykti teisminiams rašytiniams ar žodiniams ginčams dėl esmės, ir, antra, nėra matyti, kad tokie ginčai būtų vykę Pirmosios instancijos teisme. Taigi yra didelis pavojus, kad bus paveikta Bendrijos teisės vienovė ar darnumas dėl to, kad 2009 m. gegužės 6 d. Sprendime buvo iš esmės nuspręsta dėl prašymo atlyginti M nurodytą neturtinę žalą.

23 Dėl peržiūrėjimo dalyko pasakytina, kad 2009 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendime nurodyti trys konkretesni nagrinėtini klausimai. Pirma, reikia išnagrinėti, ką reiškia „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio ir šio statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme, kai pirmosios instancijos teisme, šiuo atveju – Tarnautojų teisme, atsakovė šio teismo prašo priimti sprendimą dėl prieštaravimo, susijusio su priimtinumu, nepradedant nagrinėti ginčo iš esmės, ir kai apeliacinis teismas, šiuo atveju – Pirmosios instancijos teismas, panaikina pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria pritariama prieštaravimui dėl priimtinumo.

24 Antra, reikia įvertinti, ar aplinkybė, kad, panaikinęs minėtą nutartį ir nusprendęs, jog ieškinys yra priimtinas, konkrečiai – jame nurodyti reikalavimai dėl žalos atlyginimo, apeliacinis teismas, šioje byloje – Pirmosios instancijos teismas, sprendžia dėl prašymo atlyginti ieškovo nurodytą neturtinę žalą esmės, nors šiuo klausimu nevyko jokių rašytinių ar žodinių teisminių ginčų pirmosios instancijos teisme, šioje byloje – Tarnautojų teisme, ir nematyti, kad tokie ginčai būtų vykę apeliaciniame teisme, reiškia, jog buvo nepaisyta reikalavimų, susijusių su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, ypač su teise į gynybą.

25 Jei būtų konstatuota, kad 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas pažeidžia Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnį ir šio statuto priedo 13 straipsnio 1 dalį ir (arba) jame nepaisoma reikalavimų dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, ypač teisės į gynybą, reikėtų išnagrinėti, ar šis sprendimas paveikia Bendrijos teisės vienovę ar darnumą, ir, jei taip, tai kiek.

Dėl peržiūrėtinų klausimų

26 Pirmiausia reikia pažymėti, kad iš 2009 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo, visų pirma jo 17 ir 20 punktų, matyti, jog peržiūrėtinas tik klausimas dėl priteistos iš EMEA ieškovui 3 000 eurų kompensacijos nurodytai neturtinei žalai

atlyginti. Tačiau šioje procedūroje nenagrinėtini 2006 m. spalio 25 d. Sprendimo panaikinimo ir likusios ieškinio dalies atmetimo klausimai. Ši peržiūrėjimo procedūra yra objektyvios kontrolės procedūra, nesusijusi su šalių iniciatyva.

27 Teisingumo Teismui pateiktose rašytinėse pastabose M tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai taikė sąvoką „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ ir nei paveikė Bendrijos teisės vienovės ar darnumo, nei pažeidė teisės į gynybą ir rungimosi principą. Visi kiti Teisingumo Teismui pastabas pateikę suinteresuotieji asmenys, atvirkščiai, iš principo siūlė teigiamai atsakyti į pagrindinį 2009 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendime iškeltą klausimą.

Dėl sąvokos „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“

28 Reikia išnagrinėti, ar ir kiek apeliacinis teismas gali toje bylos stadijoje priimti sprendimą, kai pirmosios instancijos teismas patenkino atsakovės pareikštą prieštaravimą dėl priimtinumo nepradėdamas nagrinėjimo iš esmės, o dėl tokio sprendimo pareikštas apeliacinis skundas pasirodė esąs pagrįstas.

29 Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad iš principo toje bylos stadijoje sprendimas dėl Pirmosios instancijos teismui pateikto ieškinio esmės negali būti priimtas, jeigu šis atmetė ieškinį kaip nepriimtiną patenkinęs prieštaravimą dėl priimtinumo ir nutaręs priimtinumo klausimo nespręsti nagrinėjant bylą iš esmės (žr. 1994 m. birželio 16 d. Sprendimo *SFEI ir kt. prieš Komisiją*, C-39/93 P, Rink. p. I-2681, 38 punktą; 2002 m. sausio 10 d. Sprendimo *Plant ir kt. prieš Komisiją ir South Wales Small Mines*, C-480/99 P, Rink. p. I-265, 57 punktą; 2003 m. gegužės 15 d. Sprendimo *Pitsiorlas prieš Tarybą ir ECB*, C-193/01 P, Rink. p. I-4837, 32 punktą; 2007 m. sausio 18 d. Sprendimo *PKK ir KNK prieš Tarybą*, C-229/05 P, Rink. p. I-439, 91 ir 123 punktus; 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Athinaïki Techniki prieš Komisiją*, C-521/06 P, Rink. p. I-5829, 66 punktą ir 2009 m. liepos 9 d. Sprendimo *3F prieš Komisiją*, C-319/07 P, Rink. p. I-5963, 98 punktą).

30 Vis dėlto tam tikromis sąlygomis galima priimti sprendimą dėl ieškinio esmės, nors pirmosios instancijos procese tebuvo nagrinėtas prieštaravimas dėl priimtinumo, kuriam Pirmosios instancijos teismas pritarė. Taip gali būti, kai, pirma, ginčijamo teismo sprendimo arba nutarties panaikinimas neišvengiamai reiškia, jog nagrinėjamas ieškinys turi būti išspręstas iš esmės (šiuo klausimu žr. 2000 m. gegužės 25 d. Sprendimo *Ca' Pasta prieš Komisiją*, C-359/98 P, Rink. p. I-3977, 32–36 ir 39 punktus) arba, antra, ieškinio dėl panaikinimo nagrinėjimą iš esmės pagrindžia šalių apeliaciniame procese išsakyti argumentai, pirmosios instancijos teismui jau pateikus savo argumentus (šiuo klausimu žr. 2001 m. sausio 11 d. Sprendimo *Gevaert prieš Komisiją*, C-389/98 P, Rink. p. I-65, 27–30, 34, 35 ir 52–58 punktus ir Sprendimo *Martínez del Peral Cagigal prieš Komisiją*, C-459/98 P, Rink. p. I-135, 29, 34 ir 48–54 punktus).

31 Tačiau nagrinėjamu atveju nebuvo tokių ypatingų aplinkybių, leidžiančių Pirmosios instancijos teismui pačiam priimti sprendimą dėl ieškinio, kuriuo prašoma priteisti kompensaciją nurodytai neturtinei žalai atlyginti, esmės.

32 Pirma, teisė į kompensaciją tariamai neturtinei žalai atlyginti tiesiogiai nekyla nei iš ginčijamos nutarties, nei iš skundžiamo akto neteisėtumo. Viena vertus, pagrindiniai elementai, kuriais paremta reikalavimų dėl žalos atlyginimo pagrįstumo analizė, nėra iš esmės tapatūs elementams, kuriais grindžiama padarytos teisės klaidos minėtoje nutartyje *M prieš EMEA* bei ieškinio priimtinumo analizė; kita vertus, kaip priminė Pirmosios instancijos teismas 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimo 103 punkte, šio akto panaikinimas pats savaime gali būti tinkamas minėtos neturtinės žalos atlyginimas.

33 Antra, reikalavimų dėl žalos atlyginimo pagrįstumas nebuvo nei aptartas vykstant procesui Tarnautojų teisme, nei šio teismo įvertintas minėtoje nutartyje *M prieš EMEA*, nes joje išspręstas tik prieštaravimas dėl priimtinumo.

34 Taigi, priimdamas sprendimą dėl prašymo atlyginti M nurodytą neturtinę žalą, Pirmosios instancijos teismas nukrypo nuo Teisingumo Teismo praktikos dėl sąlygų, kurias būtina įvykdyti, kad toje bylos stadijoje būtų galima priimti sprendimą Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio prasme, kai pirmosios instancijos teisme atsakovė paprašė jo priimti sprendimą dėl prieštaravimo, susijusio su priimtinumu, nepradedant nagrinėjimo iš esmės, o šis teismas pritarė minėtam prieštaravimui.

35 Žinoma, Teisingumo Teismo statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies, reglamentuojančios Pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimą pagrįsto apeliacinio skundo atveju, formuluotė nėra visiškai identiška Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmosios pastraipos – Teisingumo Teismui reikšmingos nuostatos – formuluotei. Tačiau, kalbant apie tokią procesinę situaciją, kokia nagrinėjama, pasakytina, kad taikant šias nuostatas sąvoka „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ turi būti aiškinama vienodai, nesvarbu, kad, kitaip nei minėto 13 straipsnio 1 dalis, šiame 61 straipsnyje Teisingumo Teismui pripažįstama diskrecija, kai toje bylos stadijoje galima priimti sprendimą, ir leidžiama bylą grąžinti pirmosios instancijos teismui.

36 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad panašioje į šią bylą situacijoje, kai pasirodo, jog pirmosios instancijos teismas klaidingai atmetė ieškinį kaip nepriimtiną patenkindamas prieštaravimą dėl priimtinumo ir nutaręs šio klausimo nespręsti nagrinėjant bylą iš esmės, Teisingumo Teismas tik konstatuoja, jog toje bylos stadijoje sprendimo negalima priimti, ir grąžina bylą minėtam teismui, nesinaudodamas jokia diskrecija šiuo klausimu (žr. minėtų sprendimų *SFEI ir kt. prieš Komisiją* 38 punktą; *Plant ir kt. prieš Komisiją ir South Wales Small Mines* 57 punktą; *Pitsiorlas prieš Tarybą ir ECB* 32 punktą; *PKK ir KNK prieš Tarybą* 91 ir 123punktus; *Athinaïki Techniki prieš Komisiją* 66 punktą ir *3F prieš Komisiją* 98 punktą).

37 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog Pirmosios instancijos teismas klaidingai išaiškino sąvoką „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmosios pastraipos bei minėto statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme ir pažeidė pastarąją nuostatą, nuspręsdamas, jog nagrinėjamu atveju toje bylos stadijoje buvo galima priimti sprendimą dėl ieškovo reikalavimų, susijusių su M nurodytos neturtinės žalos atlyginimu.

Dėl reikalavimų, susijusių su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, ypač su teisės į gynybą laikymusi

38 Reikia išnagrinėti, ar priėmęs sprendimą dėl prašymo atlyginti ieškovo nurodytą neturtinę žalą esmės Pirmosios instancijos teismas pažeidė reikalavimus, susijusius su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, ypač su teisės į gynybą laikymusi, neatsižvelgiant į šio sprendimo 37 punkte konstatuotą teisės klaidą.

39 Pagal Teisingumo Teismo praktiką teisė į gynybą užima svarbią vietą organizuojant bei vykdant teisingą bylos nagrinėjimą (šiuo klausimu žr. 2000 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Mediocurso prieš Komisiją*, C-462/98 P, Rink. p. I-7183, 36 punktą; 2008 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Weiss und Partner*, C-14/07, Rink. p. I-3367, 47 punktą ir 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Gambazzi*, C-394/07, Rink. p. I-2563, 28 punktą).

40 Teisė į gynybą apima rungimosi principą (žr. 2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Bertelsmann ir Sony Corporation of America prieš Impala*, C-413/06 P, Rink. p. I-4951, 61 punktą ir 2009 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.*, C-89/08 P, Rink. p. I-11245, 50 punktą).

41 Šis principas taikomas bet kuriai procedūrai, per kurią Bendrijos institucija gali priimti sprendimą, kuris labai paveiktų asmens interesus (žr. 2001 m. liepos 10 d. Sprendimo *Ismeri Europa prieš Audito Rūmus*, C-315/99 P, Rink. p. I-5281, 28 punktą ir minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.* 50 punktą). Paprastai jis reiškia proceso šalių galimybę pareikšti savo poziciją dėl faktinių aplinkybių ir dokumentų, kuriais bus grindžiamas teismo sprendimas, ir aptarti visus teismui pateiktus įrodymus bei pastabas ir teismo iniciatyva iškeltus teisinius pagrindus, kuriais remdamasis šis ketina priimti sprendimą (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.* 52 ir 55 punktus). Siekiant, kad būtų įvykdyti reikalavimai, susiję su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, svarbu, jog šalys galėtų pagal rungimosi principą ginčyti tiek faktines, tiek teisines bylos aplinkybes, nuo kurių priklauso proceso baigtis (žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.* 56 punktą).

42 Bendrijos teismai prižiūri, kad juose būtų laikomasi rungimosi principo, ir patys jo laikosi (žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.* 51 ir 54 punktus). Šis principas turi būti prieinamas kiekvienai Bendrijos teismo nagrinėjamos bylos šaliai, nesvarbu, koks jos teisinis statusas. Todėl Bendrijos institucijos taip pat gali juo remtis, kai jos yra tokios bylos šalys (žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.* 53 punktą).

43 Todėl reikia išnagrinėti, ar aptariamu atveju EMEA galėjo pasinaudoti galimybe per procesą pateikti pastabas dėl M reikalavimų atlyginti žalą pagrįstumo.

44 Šiuo klausimu pažymėtina, kad diskusijos Tarnautojų Teisme ir jo atliktas vertinimas buvo susiję vien su M ieškinio ir jame nurodytų reikalavimų priimtinumu, nes Tarnautojų Teismas pritarė EMEA remiantis Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 114 straipsniu pareikštam prieštaravimui dėl priimtinumo, nepradėdamas nagrinėjimo iš esmės ir žodinės proceso dalies.

45 Be to, iš šalių per apeliacinį procesą Pirmosios instancijos teisme pateiktų rašytinių pareiškimų nematyti, kad EMEA būtų pareiškusi poziciją dėl M reikalavimų atlyginti žalą pagrįstumo. Maža to, nei 2009 m. sausio 23 d. vykusio Pirmosios instancijos teismo posėdžio protokole, nei 2009 m. gegužės 6 d. Sprendime nėra nieko, kas rodytų, jog šiame posėdyje buvo diskutuota dėl M teisės į neturtinės žalos atlyginimą egzistavimo ir tikslios šios teisės apimties.

46 Galiausiai Pirmosios instancijos teismas pakeitė ne tik Tarnautojų Teismo motyvus savaisiais, bet ir bylos baigtį atsakovės nenaudai, priteisdamas iš EMEA sumokėti žalos atlyginimą.

47 Taigi pirmiausia kyla klausimas, ar atsakomybę dėl nepareikštos pozicijos ir neįvykusių rungimosi principu pagrįstų teisminių ginčų dėl minėtų reikalavimų galima priskirti EMEA, remiantis tuo, kad ji abiejose instancijose savo nuožiūra nusprendė gynybą apriboti vien priimtinumo klausimu, taigi laisva valia atsisakė iš esmės ginti savo interesus.

48 Prieštaravimas dėl priimtinumo, numatytas tiek Teisingumo Teismo procedūros reglamento 91 straipsnyje, tiek Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 114 straipsnyje kaip atskirasis procesinis klausimas, leidžia dėl proceso ekonomijos priežasčių pirmuoju etapu apriboti teisminius ginčus ir nagrinėjimą vien ieškinio priimtinumo klausimu. Taip šis atskirasis procesinis klausimas leidžia išvengti to, kad šalių pareiškimuose ir teismo nagrinėjime būtų aptariama ginčo esmė, nors ieškinys yra nepriimtinas.

49 Tačiau jeigu ieškinys pripažįstamas priimtinu atmetus prieštaravimą dėl priimtinumo arba nutariama dėl šio prieštaravimo spręsti bylą nagrinėjant iš esmės, antruoju etapu turi įvykti teisminiai ginčai dėl esmės. Minėtose nuostatose aiškiai numatyta, jog jeigu teismas atmeta prašymą išnagrinėti prieštaravimą dėl priimtinumo arba nutaria, kad jis bus sprendžiamas bylą nagrinėjant iš esmės, pirmininkas nustato naujus tolesnių veiksmų byloje terminus.

50 Taigi atsižvelgiant į prieštaravimą dėl priimtinumo reglamentuojančias taisykles būtų nesuderinama reikalauti, kad tokį prieštaravimą pareiškęs atsakovas iš atsargumo tuo pačiu metu – arba, jau laimėjus bylą pirmojoje instancijoje, atsiliepime į apeliacinį skundą – pateiktų ir argumentus dėl bylos esmės.

51 Todėl negalima kaltinti EMEA, kad ši savo nuožiūra atsisakė nurodyti argumentus dėl reikalavimų atlyginti žalą pagrįstumo.

52 Antra, kyla klausimas, ar Pirmosios instancijos teismo taikytą procedūrą galima pateisinti remiantis tuo, kad net jei nebūtų nagrinėjamo pažeidimo, proceso baigtis negalėtų būti kitokia, t. y. kad rungimosi principo nesilaikymas negalėjo turėti įtakos 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimo turiniui ir nepažeidė EMEA interesų (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Ismeri Europa prieš Audito Rūmus* 33–35 punktus; 2002 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo *Falck ir Acciaierie di Bolzano prieš Komisiją*, C-74/00 P ir C-75/00 P, Rink. p. I-7869, 70 punktą ir minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.* 61 punktą).

53 Remiantis Pirmosios instancijos teismo analize, dėl 2006 m. spalio 25 d. Sprendimo M patyrė neturtinės žalos, kuri negali būti visiškai atlyginta panaikinus šį sprendimą, todėl jam reikėjo skirti 3 000 eurų kompensaciją, kurios suma nustatyta remiantis teisingumo kriterijais (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1962 m. kovo 1 d. Teisingumo Teismo sprendimo *De Bruyn prieš Asamblėją* 25/60, Rink. p. 39, 60 punktą; 1978 m. balandžio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Mollet prieš Komisiją*, 75/77, Rink. p. 897, 29 punktą ir 2008 m. vasario 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Girardot*, C-348/06 P, Rink. p. I-833, 58 punktą ir 2008 m. rugsėjo 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *M prieš Ombudsmeną*, T-412/05, 158 punktą). Vadinasi, ši analizė paremta tikru vertinimu, kurį būtų galima ginčyti.

54 Todėl negalima atmesti tikimybės, kad Pirmosios instancijos teismo vertinimas būtų galėjęs būti kitoks, jeigu jis būtų suteikęs galimybę EMEA pateikti savo pastabas dėl reikalavimų atlyginti žalą, ir kad todėl rungimosi principo laikymasis būtų galėjęs turėti įtakos 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimo turiniui.

55 Trečia, priešingai nei savo rašytinėse pastabose teigia M, Pirmosios instancijos teismo taikyta procedūra taip pat negali būti pateisinama Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatų 91 straipsnio 1 dalyje numatyta neribota jurisdikcija piniginio pobūdžio ginčuose tarp Europos Bendrijų ir vieno iš šiuose nuostatuose nurodytų asmenų.

56 Pagal Teisingumo Teismo praktiką šia jurisdikcija Bendrijos teismui pavedama priimti išsamų sprendimą ginčuose, kurie jam perduoti spręsti (žr. 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo 2007, *Weißenfels prieš Parlamentą*, C-135/06 P, Rink. p. I-12041, 67 punktą). Ja leidžiama šiam teismui, net nesant tinkamai pateiktų reikalavimų šiuo klausimu, ne tik panaikinti priemonę, bet ir prireikus *ex officio* priteisti iš atsakovo atlyginti neturtinę žalą, padarytą dėl jos administracijos neteisėtų veiksmų (šiuo klausimu žr. 1960 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Fiddelaar prieš Komisiją*, 44/59, Rink. p. 1077, 1093; 1970 m. liepos 9 d, Sprendimo *Fiehn prieš Komisiją*, 23/69, Rink. p. 547, 17 punktą ir 1987 m. spalio 27 d. Sprendimo *Houyoux ir Guery prieš Komisiją*, 176/86 ir 177/86, Rink. p. 4333, 16 punktą).

57 Vis dėlto Bendrijos teismas iš principo negali sprendimo grįsti savo iniciatyva iškeltu teisiniu pagrindu, net jeigu jis paremtas viešosios tvarkos išlyga, prieš tai nepakvietęs šalių pateikti pastabas dėl šio pagrindo (žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Airiją ir kt.* 57 punktą).

58 Vadinasi, Bendrijos teismams suteikta neribota kompetencija piniginio pobūdžio ginčuose tarp Bendrijų institucijų ir jų tarnautojų negali būti vertinama kaip suteikianti šiems teismams teisę, nagrinėjant šiuos ginčus, nesilaikyti su rungimosi principu susijusių procesinių normų, ypač tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama šiuo atveju. Be to, reikia pabrėžti, kad aptariamu atveju Pirmosios instancijos teismas šia jurisdikcija nesirėmė.

59 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nagrinėjamu atveju Pirmosios instancijos teismas nesuteikė galimybės EMEA veiksmingai pateikti savo nuomonės dėl reikalavimų atlyginti žalą pagrįstumo ir todėl pažeidė rungimosi principą, kylantį iš reikalavimų, susijusių su teise į teisingą bylos nagrinėjimą.

Dėl klausimo, ar paveikta Bendrijos teisės vienovė ir darnumas

60 Kadangi, pirma, Pirmosios instancijos teismas 2009 m. gegužės 6 d. Sprendime klaidingai aiškino sąvoką „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmosios pastraipos bei šio statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme ir todėl pažeidė pastarąją nuostatą, nusprendęs, jog toje bylos stadijoje buvo galima priimti sprendimą dėl viso ginčo, ir kadangi, antra, jis nesilaikė reikalavimų, susijusių su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, remiantis 2009 m. birželio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimu reikia išnagrinėti, ar, o prireikus – kiek, 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas paveikė Bendrijos teisės vienovę ar darnumą.

61 Šiuo klausimu reikia atsižvelgti į toliau nurodytus aspektus.

62 Pirma, 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas yra pirmasis Pirmosios instancijos teismo sprendimas, kuriame jis konstatavo, jog apeliacinis skundas dėl Tarnautojų teismo nutarties, kurioje pritarta prieštaravimui dėl priimtinumo nepradėjus nagrinėjimo iš esmės, yra pagrįstas. Taigi jis gali būti precedentas būsimoms byloms.

63 Antra, Pirmosios instancijos teismas nukrypo nuo nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos dėl sąvokos „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“, kaip pažymėta šio sprendimo 29, 34 ir 36 punktuose.

64 Trečia, Pirmosios instancijos teismo klaidos susijusios su dviem procesinėmis normomis, kurios nėra vien viešosios tarnybos teisės dalis, bet yra taikytinos neatsižvelgiant į nagrinėjamą sritį.

65 Ketvirta, normos, kurių nesilaikė Pirmosios instancijos teismas, užima svarbią vietą Bendrijos teisės sistemoje. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismo statutas ir jo priedas yra pirminės teisės dalis.

66 Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, reikia konstatuoti, jog 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas paveikė Bendrijos teisės vienovę ar darnumą dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas, kaip apeliacinis teismas, aiškino sąvoką „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio ir šio statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme taip, kad jis pats gali išnagrinėti bylą ir priimti sprendimą dėl prašymo atlyginti nurodytą neturtinę žalą esmės bei priteisti iš EMEA sumokėti 3 000 eurų kompensaciją, neatsižvelgęs į tai, jog jam pateiktas apeliacinis skundas buvo susijęs su pirmojoje instancijoje nagrinėtu prieštaravimu dėl priimtinumo ir kad dėl bylos aspekto, kurį jis nagrinėjo iš esmės, nevyko jokių teisminių ginčų nei jame, nei Tarnautojų teisme, kaip pirmosios instancijos teisme.

67 Tokiomis aplinkybėmis, lieka nustatyti, kokie yra poveikio Bendrijos teisės vienovei ir darnumui padariniai.

68 Teisingumo Teismo statuto 62b straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatyta, kad jeigu Teisingumo Teismas nustato, kad Bendrojo Teismo sprendimas turi įtakos Sąjungos teisės vienovei ar darnumui, jis grąžina bylą Bendrajam Teismui, kuriam Teisingumo Teismo sprendimas teisės klausimais yra privalomas. Grąžindamas bylą Teisingumo Teismas gali taip pat nurodyti, kurie Bendrojo Teismo sprendimo padariniai ginčo šalims yra laikytini galutiniais. Išimtiniais atvejais, jeigu, atsižvelgiant į peržiūrėjimo rezultatus, ginčo sprendimas kyla iš nustatytų faktų, kuriais buvo pagrįstas Bendrojo Teismo sprendimas, Teisingumo Teismas gali pats priimti galutinį sprendimą.

69 Vadinasi, Teisingumo Teismas negali vien konstatuoti, jog paveikta Bendrijos teisės vienovė ir darnumas, nenurodydamas šio konstatavimo padarinių nagrinėjamam ginčui. Taigi šioje byloje reikia panaikinti 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimą tiek, kiek jo rezoliucinės dalies 3 ir 5 punktuose Pirmosios instancijos teismas priteisė iš EMEA

sumokėti M 3 000 eurų kompensaciją ir padengti Tarnautojų teisme bei Pirmosios instancijos teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas.

70 Kadangi nagrinėjamoje byloje Bendrijos teisės vienovė ir darnumas paveikti dėl klaidingo sąvokos „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ aiškinimo ir rungimosi principo nesilaikymo, Teisingumo Teismas negali pats priimti galutinio sprendimo pagal Teisingumo Teismo statuto 62b straipsnio pirmosios pastraipos paskutinį sakinį.

71 Todėl, kiek tai susiję su reikalavimais atlyginti M tariamai patirtą neturtinę žalą, bylą reikia grąžinti Europos Sąjungos Bendrajam Teismui, kad EMEA galėtų pateikti savo argumentus dėl šių reikalavimų pagrįstumo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

72 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 123e straipsnio paskutiniąją pastraipą, kai Bendrojo Teismo sprendimas, kurį reikia peržiūrėti, buvo priimtas pagal EB sutarties 225 straipsnio 2 dalį, Teisingumo Teismas sprendžia bylinėjimosi išlaidų klausimą.

73 Nesant konkrečių taisyklių, reglamentuojančių išlaidų paskirstymą vykstant peržiūrėjimo procedūrai, reikia nuspręsti, kad Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys ir bylos šalys Pirmosios instancijos teisme, pateikusios Teisingumo Teismui pareiškimus ar rašytinius samprotavimus, susijusius su peržiūrėjimo dalyku esančiais klausimais, pačios padengia su peržiūrėjimo procedūra susijusias savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **2009 m. gegužės 6 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimas *M prieš EMEA* (T-12/08 P) paveikė Bendrijos teisės vienovę ar darnumą dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas, kaip apeliacinis teismas, aiškino sąvoką „jei toje bylos stadijoje tai galima daryti“ Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio ir šio statuto priedo 13 straipsnio 1 dalies prasme taip, kad jis pats gali išnagrinėti bylą ir priimti sprendimą dėl prašymo atlyginti nurodytą neturtinę žalą esmės bei priteisti iš Europos vaistų agentūros (EMEA) sumokėti 3 000 eurų kompensaciją, neatsižvelgęs į tai, jog jam pateiktas apeliacinis skundas buvo susijęs su pirmojoje instancijoje nagrinėtu prieštaravimu dėl priimtinumo ir kad dėl bylos aspekto, kurį jis nagrinėjo iš esmės, nevyko jokių teisminių ginčų nei jame, nei Europos Sąjungos Tarnautojų teisme, kaip pirmosios instancijos teisme.**

2. **Panaikinti 2009 m. gegužės 6 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo (apeliacinių skundų kolegija) sprendimo *M prieš EMEA* (T-12/08 P) rezoliucinės dalies 3 ir 5 punktus.**

3. **Grąžinti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui.**

4. **M, Europos vaistų agentūra, Italijos Respublika, Lenkijos Respublika, Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija padengia savo pačių bylinėjimosi išlaidas, susijusias su peržiūrėjimo procedūra.**

Parašai.